

FN-SAMBANDET
UNITED NATIONS ASSOCIATION OF NORWAY

Verdenserklæringen om menneskerettighetene

UN Photo: Logan Abassi

Ordliste

*Universelle – gjelder alle, omfatter hele verden, allmenn.

Det enestående ved menneskerettighetene er at de gjelder oss alle – ene og alene fordi vi er mennesker. Menneskerettighetene er universelle*. Denne tanken om enkeltmenneskets rettigheter, og at hver og en har behov for å begrense de styrendes makt, er ikke ny. Den har vokst frem gjennom flere hundre år, men særlig etter 2. verdenskrig har ideen vært viktig.

Enkelt sagt er menneskerettighetene regler for hvordan staten skal behandle enkeltmennesker og grupper.

Historien bak menneskerettighetene

Utgangspunktet for de internasjonale menneskerettighetene er Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som ble vedtatt i FN den 10. desember 1948.

Da hadde det gått tre år siden verden ble klar over de systematiske forbrytelsene som ble begått mot jøder og andre grupper under Hitlers styre i Tyskland. Det gav god mening å snakke om rettigheter som skulle gjelde «alle medlemmer av menneskeslekten». Grusomhetene skulle ikke få skje igjen.

I gruppen som skulle lage Verdenserklæringen satt folk fra regjeringene i Australia, Belgia, Chile, Egypt, Filippinene, Frankrike, India, Iran, Jugoslavia, Kina, Hviterussland, Libanon, Panama, Sovjetunionen,

Storbritannia, Ukraina, USA og Uruguay. For første gang i historien greide verden å bli enig om noe som skulle gjelde for alle, uansett hvor de bor.

FN – tre globale organer som sikrer

menneskerettighetene

Innenfor FN er det særlig tre organer* som er viktige i arbeidet for menneskerettighetene. Det er: FNs menneskerettighetsråd, FNs høykommissær* for menneskerettigheter og FNs sikkerhetsråd.

Guantanamo graffiti Photo: Peter Burgess/Flickr

Menneskerettighetsrådet

Menneskerettighetsrådet består av 47 land som er valgt for tre år av gangen. De viktigste oppgavene til rådet er å diskutere situasjoner hvor menneskerettighetene blir brutt, og vedta anbefalinger for å få slutt på krenkelsene. Noe av det viktigste som skjer i Menneskerettighetsrådet er at alle FNs 193 medlemsland får sin menneskerettighetssituasjon vurdert av rådet hvert 4. år. Ved en slik systematisk gjennomgang av alle land ønsker man å gjøre det mulig å kritisere*, og å gjøre det vanskeligere å slippe unna med menneskerettighetsbrudd.

FNs høykommissær for menneskerettigheter

FNs høykommissær for menneskerettigheter holder til i Genève. Senteret skal holde oversikt og studere hvordan menneskerettighetene respekteres. Rapporter om brudd sendes hit, de vurderer og videresender klager, og de skaffer dokumentasjon*, gjennomfører undersøkelser og gir råd.

Ordliste

*Organ – institusjon, del av organisasjon med en spesiell oppgave.

*Høykommissær – person eller forsamling som har et høyt/viktig oppdrag.

*Kritisere – ofte brukt om negativ vurdering, overført til dagligtale; kjeft.

*Dokumentasjon – bevis, samling av fakta.

*Mekling – møte eller forhandling for å finne en felles løsning alle parter kan leve med.

*Intervensjon – å gripe inn; i Sikkerhetsrådssaker er det ofte da snakk om å sende soldater eller bruke militærmakt innenfor et lands grenser.

FNs sikkerhetsråd

FN ble opprettet for å unngå en ny verdenskrig. Sikkerhetsrådet er det organet i FN, som har hovedansvaret for å unngå krig, eller opprettholde fred og sikkerhet, om du vil. Når Sikkerhetsrådet arbeider med menneskerettighetene handler det ofte om brudd på menneskerettighetene, grove brudd som pågår lenge, kan føre til konflikt eller fare for krig. I noen tilfeller kan sikkerhetsrådet bestemme at en situasjon med spesielt alvorlige overgrep «utgjør en trussel mot freden». Verktøyene Sikkerhetsrådet har, kan sorteres fra det mildeste: forsøk på mekling*, til det sterkeste: bruk av militær makt og intervensjon*.

Menneskerettighetsrådet i Genève. UN Photo: Jean-Marc Ferré